

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. I. Potentia materialis, quæ de facto datur, non potest cognoscere
obiectum spirituale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

tionem. Nego consequentiam, quia cognitio concurret illuminando potentiam, & illi representando obiectum: hoc autem præstat in genere causa formalis per unionem sui cum intellectu,

at species, quæ non est formalis & expressa obiecti imago & representatio, sed tantum virtualis, non potest per seipsam formaliter determinare, sed concurrente efficienter ad cognitionem.

DISPUTATIO QUINTA.

De Potentiis materialibus.

ERMVS de potentiis in communi, & de speciebus quibus potentia cognoscitiva complentur; agendum nunc est de ipsis potentiis in particulari, & primò de imperfectioribus, scilicet de materialibus, ut ex illis ad altiora faciamus gradum.

SECTIO I.

Potentia materialis, quæ de facto datur, non potest cognoscere obiectum spirituale.

Primò possunt in præfati in dubium reuocari: Primum, vtrum ab his potentiis materialibus, quæ de facto dantur, possit aliquid spirituale cognosci; Secundum, vtrum possibilis saltem sit aliqua potentia materialis, quæ possit obiectum spirituale cognoscere. De primo in hac Sectione, de secundo in sequenti.

PRIMA CONCLUSIO. Potentiæ materiales, quæ de facto existunt, non possunt naturaliter loquendo, obiectum spirituale cognoscere. Hæc est communis & certa, probaturque ipsa experientia: ² visus enim solum percipit lucem & colorem, auditus sonum, olfactus odorem, gustus saporem, tactus primas qualitates, duritiem & suauitatem, sensus autem internus hæc omnia cognoscit; atqui hæc sunt materialia, ergo potentiæ materiales, quæ de facto dantur, naturaliter solum percipiunt obiecta materialia. A priori autem vix potest reddi vlla ratio, nisi reuocare id in proprias earum potentialium naturas: licet enim possibilis sit aliqua potentia materialis cognoscitiva rei spiritualis (de quo Subsectione 2.) certum tamen est, posse plures esse solum cognoscitivas rei materialis, imò non omnium rerum materialium, sed præcisè aliquarum, quæ enim in hoc potest esse difficultas? Hoc autem possibili supposito, ipsa experientia aperte ostendit, eas potentias materiales, quæ de facto dantur, esse è numero illarum quæ alligatæ sunt obiectis materialibus, & non omnibus, sed aliquibus, visum v. g. Soli, luci, & colori, auditum sono, &c.

SECUNDA CONCLUSIO. Ab his potentiis materialibus nec diuinitus potest obiectum spirituale cognosci. Hæc etiam est communis, non tamen facile suaderetur. Communis pro illa ratio ea est, quia potentia vitalis non potest extendi, etiam diuinitus, nisi ad obiectum in quo reperitur ratio formalis obiectiua propria talis potentiæ; sed potentiæ materiales, quæ de facto dantur, non reperiunt in obiecto spirituali suam rationem formalem obiectiuam, ergo non possunt nec diuinitus

cognoscere obiectum spirituale. Consequentia est bona: Maior probatur, quia potentia cognoscitiva, ut talis formaliter, est vitalis, & elicit actus ab intrinseco, id est, cum connexionione saltem non mutua, quæ consistit in eo ut actus ipsi exigant eam potentiam; sed si in obiecto non reperitur ratio formalis propria illius potentiæ, nec potentia exigit actus de tali obiecto, ut per se patet: neque actus exigent potentiam; quia cum non respiciant obiectum in quo sit ratio formalis propria illius potentiæ, non est cur tales actus petant illam potentiam; ergo potentia cognoscitiva non potest ferri vitaliter, & consequenter nec cognoscere obiectum in quo non sit propria ratio formalis obiectiua ipsius. In obiecto autem spirituali non reperitur propriam rationem formalem potentialium materialium, quæ de facto dantur (quæ erat Minor supra positi argumenti) sic facile suaderetur, quia ratio formalis obiectiua propria visus est lux & color, auditus est sonus, &c. nihil autem horum esset illud obiectum spirituale, ergo in eo non daretur propria ratio obiectiua potentialium materialium de facto existentium, ergo ab illis nec diuinitus potest obiectum spirituale cognosci.

Non ideo multum huic rationi, Primò, quia, iuxta dicenda inferius, non est necessarium, ut potentia cognoscitiva operetur physice vitaliter: a cognitione enim per se infusa, dummodo potentia sit subiectum capax eius effectus, potest reddi cognoscens; ergo licet actus de obiecto spirituali non petant oriri à potentia materiali quæ de facto datur, adhuc possumus dicere, per eos actus talem potentiam reddi cognoscentem: quo satis sit probationi Maioris propositionis. Deinde contra illam sic arguo ex doctrinâ multorum ex aduersariis: Potentiæ visiva materialis Beatorum percipit lucem & splendorem supernaturalem in sua substantiâ; sed in hac luce non est ratio obiectiua propria visus, quia hæc est ratio coloris, & lucis naturalis, ergo iam potest potentia visiva diuinitus eleuari ad videndum obiectum, in quo non sit propria ratio obiectiua talis potentiæ.

Respondent illi, eum splendorem & lucem esse intra rationem obiectiuam supernaturalem potentiæ visivæ, ideoque posse ab ea potentia supernaturaliter videri. Sed contra, quia in hac solutione petitur principium: dicunt enim, illam lucem esse intra rationem obiectiuam supernaturalem potentiæ, quia supernaturaliter ab illa potest videri (nec enim adest aliud principium, unde id probari possit;) & rursus docent, eum colorem posse supernaturaliter videri, quia est intra rationem obiectiuam supernaturalem illius, quæ est manifesta petitio principij: quæ si tolerari potest, ego etiam dicam, obiectum spirituale esse intra rationem obiectiuam supernaturalem potentiæ visivæ.

visuæ, quia potest supernaturaliter ab eâ videri, etiam si naturaliter non possit. certè tam gratis illud ab his, quàm hoc à me docebitur.

Idèò alij nonnihil ampliùs solutionem hanc explicantes, dicunt, eam lucem supernaturalem esse quoad substantiam intra rationem propriam potentie visuæ, quia est lux, sicut lux naturalis, ideoque posse à visu cognosci; quoad modum autem non esse intra rationem propriam potentie visuæ, quia est supernaturalis, quod est modus illius lucis. Hæc solutio solis vocibus difficultatem deludit: illa enim lux per suam substantiam est supernaturalis, & non per modum aliquem sibi superadditum, vt & merito ipsi fatentur, ergo per suam substantiam, & non per modum solum, est diuersa à luce naturali, ergo per suam substantiam est extra rationem propriam potentie visuæ, quia huius obiectum solum est lux in sua substantiâ naturalis.

Quòd si, quia conueniunt in aliquâ ratione superiori, & genericâ, v. g. lucis, licet differant in alijs rationibus essentialibus & particularibus, dicis, eam lucem supernaturalem esse intra rationem propriam potentie visuæ quoad substantiam; facile impugnaberis. Primò, quia (vt satis efficaciter ostendi Disputatione vii. Physicæ à numero 21.) ratio obiectiua propria potentie non est aliquid abstractum & commune omnibus rationibus in particulari, sed omnes illarum rationes particularium collectivè sumptæ; ergo, cum inter omnes colores & luces, quas naturaliter potentia visuæ potest attingere, non comprehendatur quoad substantiam lux illa supernaturalis, vt per se patet, etiam si habeat aliquod prædicatum superius commune illis, absolute non erit intra rationem propriam potentie visuæ, neque quoad substantiam.

Impugnaberis Secundò, quia conuenire in aliquo prædicato superiori & generico, non sufficit vt ea res conueniens includatur intra rationem propriam potentie, magis enim inter se conueniunt sonus & color, quia conueniunt in ratione qualitatis naturalis sensibilis, quàm lux supernaturalis cum naturali, quæ sunt diuersi ordinis, quantumvis ambæ nomine lucis vocentur, quod non facit eas in re esse magis similes, ergo sicut ea maiori conuenientiâ non obstantè dicis, sonum nullo modo esse intra rationem propriam potentie visuæ; ita similiter dicere teneris idem de illâ luce supernaturali, quantumvis genericè conueniat cum luce naturali.

Impugnaberis Tertio, quia, sicut tu admittis lucem supernaturalem, cur non poterit admitti lux spiritualis immediatè ornans & perficiens animas & Angelos, sicut lux materialis ornat corpora. certè non video in hoc vllam vel leuem repugnantiam. Tunc autem ego dicam, illam lucem spirituales esse quoad substantiam intra rationem propriam potentie visuæ, quia est lux; non verò esse quoad modum, quia est spiritualis: hoc autem non impedire, quò minus possit cognosci à potentia visuâ, sicut non impedit esse supernaturalem illam lucem, quam tu ponis.

Impugnaberis tandem, quia vel modus ille, in quo dicis non conuenire lucem supernaturalem cum naturali, est aliquid tenens se ex parte obiecti, & vt sic quoad substantiam different obiecta, vt dixi; vel est modus tendendi tenens se ex parte

potentie, & hic etiam solus sufficit casu quo diuersus sit à modo tendendi potentie visuæ, vt non possit hæc videre lucem supernaturalem, sicut intellectus, quia non habet modum tendendi voluntatis non potest nec diuinitus amare, etiam si respiciat idem obiectum quod respicit voluntas; ergo, si modus respiciendi lucem naturalem, non est modus respiciendi lucem supernaturalem, non poterit visus, qui est determinatus ad vnum modum tendendi, extrahi ad alium, sicut intellectus non potest extrahi ad modum amandi etiam suum ipsam obiectum. His ergo rationibus ommissis, quia partim supponunt conclusionem, partim petunt principium, melius potest sententia communis supra posita probabiliter suaderi.

Quia, sicut ex eo quòd lapis nihil cognoscat, inferimus, eum non esse cognititum, & consequenter nec de potentia absoluta posse reddi cognoscentem, quia ad hoc vt recipiat effectum formalem cognoscentis, debet esse subiectum capax ex se, & proportionatum ad illum effectum; ita similiter ex eo, quòd potentia materialis, quæ de facto datur, solum sit capax ex se effectus formalis cognoscendi obiectum materiale, & nec quidem omne, sed aliquod determinatum, inferimus probabiliter, eam potentiam esse incapacem effectus formalis cognoscendi obiecta spiritualia & materialia, etiam diuersa ab his quæ de facto cognoscit, & quoad hæc eam potentiam se habere sicut lapidem; differre verò ab illo, quia hic est incapax effectus formalis cuiuscumque cognitionis: illa verò potentia materialis est capax saltem alicuius cognitionis. Ex quo non inferitur esse incapacem effectum formalem omnium cognitionum: quia, vt dixi num. 1. non repugnat potentia aliqua ex se limitata ad aliquod obiectum in particulari, sicut lapis est limitatus ad recipiendum effectum formalem aliquorum accidentium, non verò omnium.

Obijcies Primò: Quælibet creatura habet potentiam obedientialem ad quoscumque effectus, ergo & quælibet potentia ad quascumque cognitiones. Distinguo consequens, ad quascumque cognitiones producendas instrumentally, concedo consequentiam; ad recipiendum effectum formalem cognoscentis à quacumque cognitione, nego consequentiam: quia effectus formalis vltra receptionem formæ dicit subiectum capax, vnde, licet lapis possit eleuari ad producendam & recipiendam gratiam & cognitionem, quia ad huiusmodi productiones non requiritur, illum esse capacem ex se effectus formalis cognoscentis & grati, non tamen potest reddi à gratiâ & cognitione gratus & cognoscentis, quia est incapax ex se talis effectus: ita similiter, licet quælibet potentia cognoscitiua possit eleuari ad productionem cuiuscumque cognitionis, aut appetitionis per potentiam obedientialem, non tamen potest eleuari ad recipiendum effectum formalem cognoscentis, & appetentis per quamlibet cognitionem & appetitionem, quia non est subiectum proportionatum cum quolibet.

Replicabis, in hac ipsâ solutione videri me petere principium; dico enim, non posse lapidem eleuari ad videndum, quia non est capax, & non esse capacem, quia non potest eleuari; quòd si hunc circulum non facio, non est vnde probem.

lapidem non esse capacem talis effectus. Respon-
deo, à me non fieri talem circulum, sed incapa-
citatem lapidis ad hos effectus ex naturâ ipsius
erui: vt enim notauimus Disputatione II. à num. 60.
14 agens de potentiâ obedientiali, cum simile argu-
mentum tractarem, cognoscens, videns, appe-
tens, sunt effectus formales, qui intrinsecè com-
ponuntur ex subiecto & formâ, sicut homo ex
materiâ & formâ, & quodlibet totum ex suis
partibus. Sicut ergo non potest homo componi
ex quibuscumque partibus, sed est essentialiter
determinatus ad has partes, ita effectus grati est
determinatus ad creaturam talem & ad talem
gratiam: idem est de appetente, cognoscente, &c.
Ex terminis autem ipsis videtur constare, lapi-
dem non esse capacem vt sit gratus, etiam si ipsi
inhæreat gratia; neque vt sit intelligens, etiam si
habeat intellectionem; est enim valde diuersa
comparatio ab animâ ex quâ componitur essentia
huius totius cognoscentis, grati Deo, &c. Quæ
15 difficultas non habet locum in ordine ad ope-
randum transiunt, & ad denominationem il-
lam producentis, vt dixi loco citato, quia multo
minor proportio requiritur ad has denominationes
purè extrinsecas & quasi phycas operantis,
quàm ad compositionem intrinsecam non solum
habentis intrinsecè intellectionem, sed etiam
intelligentis, quæ iam aliquid amplius requirit,
vt per se patet.

Obijcies Secundò: Intellectus naturaliter est
improportionatus ad visionem Dei, ad quam di-
uinitus eleuatur, ergo licet potentia visuâ natu-
raliter sit improportionata ad cognitionem obie-
cti spiritualis, adhuc poterit diuinitus ad eam
eleuari. Respondeo, intellectum absolute posse
Deum cognoscere naturaliter saltem abstracti-
uè; vnde Deus absolute est obiectum intelle-
ctus. ex quo fit, vt quando eleuatur intellectus ad
Dei visionem, non eleuetur extra suum obie-
ctum, sed ad illud perfectius & clarius cog-
noscendum; at potentia visuâ, si eleuaretur ad
obiectum spirituale, omnino extraheretur à
suo obiecto, quod videtur repugnare ob ratio-
nem dictam.

Obijcies vltimò: Potentia visuâ potest videre
lucem supernaturalem in suâ substantiâ; sed
hanc naturaliter neque abstractiue cognoscit, er-
go poterit eleuari ad cognitionem rei spiritualis,
licet naturaliter nequeat illam cognoscere. Ex
dictis suprà à numero 5. constat, difficile, ad-
missò Antecedente, negari consequentiam: vnde
nego Antecedens, quod ab aduersarijs sine fun-
damento docetur. Quod si in cælo est aliqua lux
supernaturalis, illa videbitur ab intellectu, sicut
ab eodem videtur corporis substantia, & alia ac-
cidentia materialia insensibilia.

SECTIO II.

Utrum possibilis sit potentia materialis cognoscitua obiecti spiritualis.

17 COMMUNIS ferè omnium sententia docet,
eiusmodi potentiam omnino repugnare.
Probatur variè à Doctores. Prima ratio sit
quam adducunt nonnulli recentiores, Quia nul-
la potentia materialis potest neque per discursum

sum, neque immediate in se rem spiritua-
lem cognoscere. Non immediate: si enim imme-
diatè cognosceret ens spirituale, esset perfectior
nostro intellectu, qui vix format conceptum
abstractiui de re spirituali, ergo. Confirma-
tur: si ille sensus immediatè cognosceret rem
spiritua-lem, haberet pro obiecto adæquato
omne ens, & quidem intuitiue, ergo esset pete-
ctor nostro intellectu, quod repugnat; ergo non
potest immediatè sensus ferri in rem spiritua-
lem. Sed neque per discursum, quia hunc con-
sequitur libertas: per discursum enim confe-
runtur & expenduntur obiecta, potentia autem
materialis non est capax libertatis, quia repugnat,
potentiam materialem bene & male operari, esse
dignam amoris & odio Dei, esse illi amicam aut
inimicam; ergo potentia materialis non est capax
discursus, ergo nullo modo potest cognoscere ob-
iectum spirituale.

Ob multa capit displicet hæc ratio. Primò,
quia non videtur repugnare libertas, amicitia, vel
inimicitia Dei potentia alicui materiali, vel si
repugnat, tam difficile ostendi repugnantiam,
quàm in eo, quod cognoscat obiectum spiritua-
le; materialitas enim consistit, iuxta dicta à no-
bis, in impenetrabilitate partium, spiritualitas in
penetrabilitate. cur ergo impenetrabili substan-
tiæ repugnat libertas, & amicitia Dei, non verò
substantiæ penetrabili? Certè non video inter
has duas substantias tantum discrimen, vt suffi-
ciat ad concedendum vni, negandum vero alteri.
Sed de hoc fusiùs agemus infra.

Secundò displicet hæc ratio, quia ex discursu
intellectus non sequitur libertas necessariò, non
ergo, quia potentia materialis discurrendum circa
obiectum spirituale, esset libera. Probo Antece-
dens, quia discursus solum dicit vnum inferri
ex alio; sed cum hoc fiat, vt positis omnibus, ad
amandum potentia sit necessitata ad amorem, er-
go discursus non annectitur essentialiter libertas.
Vnde fit, vt stulti & infantes, etiam si non habeant
libertatem, sapè tamen in rebus phycis suos fa-
ciant discursus. Confirmatur, quia, vt dixi
Disput. II. num. vlt. potest esse aliquid intellecti-
uum, quod non sit volituum, & consequenter
nec liberum; ergo ex virtute cognoscendi per
discursum non inferitur libertas necessariò,
quandoquidem nec virtus vlla volitiua inferuntur.

Tertiò displicet, quia licet illa potentia mate-
rialis intuitiue cognosceret obiectum spirituale,
quod noster intellectus cognoscit abstractiue, ad-
huc posset illa cognitio imperfectior esse nostrâ
spirituali, sicut cognitio abstractiua intellectus
de albedine in tuâ sententiâ, & vera est perfectior
cognitione intuitiua visus, quæ materialis est; er-
go non quia immediatè cognosceret illa potentia
obiecta spiritualia, esset perfectior nostro in-
tellectu.

Quartò displicet, quia licet illa potentia per-
fectius cognosceret propria obiecta quàm noster
intellectus, & ex parte hac esset illo perfectior,
posset tamen illa potentia limitata esse ad quatuor
vel quinque obiecta spiritualia; vnde à nostro
intellectu capaci videndi Deum, & in statu sepa-
rationis cognoscendi etiam intuitiue omnia en-
tia, absolute excederetur in perfectione. Deni-
que, quæ repugnantia inueniatur in eo, quod sit
possibilis diuinitus aliqua substantia impenetra-
bilis